א פריינדליכער שטועס מיט'ן רעדאקטאר

פון שמש

וועגען אלעס און אלעמען פון דער גאנצער וועלט בכלל און טאראנטא בפרט

א גוטער יום טוב אייך קאלעגע!

שוין זיך טאקע לאנג ניט געזעהען, צייט ראש השנה, א סך וואסערען שוין אריבערגעלאפען זיים יענער צייט. ווי זע נען אייך עפעס געגאנגען די כפרות?

איהר זואונדערט זיך, וואס איך פרעג אויף די כפרות און ניט אויפ'ן תענית.

עה, איך האב טאקע געמיינט אז איהר זענט א חכם, ווייסט איהר דען ניט אז היינטיגע יאהרען זענען די הויפט זאך די כפרות און ניט דער תענות.

ווער קוקט עס יעצט אויף אזעלכע קליינינקייטען ווי פאסטען א טאג?

א סך קוקט זיך עפעס ארום טאראנ־טא וואס עס זענען דא אזוי פיעל ארימע לייט וועלכע פאסטען ניט נאר מאנטאג און דאנערשטאג און יום כיפור נאר א מי טען וואכענדיגען טאג אויך, קוקען קוקט מען זיך ארום אויף דעם ווער עס האט מעהר כפרות אי האבען מיר ליעב כפרות איבערהויפט פעטע פופקעס, לעבערלאך, הינער, הענער און קאטשקעס, גנוזלאך מאכט אויך ניט אויס.

נאר ווי איהר זעהט פאנג איך אן אראפ צוקריכען פון וועג און פארקריך אין האצע קלאפ, וואס איז נאר ניט שייך צום ענין.

איך האב אייך בלויז געוואלט דער צעהלען אז עס איז אן עק, א סוף, עס האלט שוין ביי אויס מלחמה.

איהר הערט, קיין אנדערען וואלט איך דאס ניט דערצעהלט, נאר אזוי ווי איך קען אייך און איהר קענט מיך און צווישען אונז וועט עס א סוד בלייבען, וועל איך אייך דאס דערצעהלען.

אמת די אדמיראליטעט אונזערע פאר עפענטליכט ניט וויפיעל שיפען עס ווערען געזונקען, אבער אט פאר סכות האבען מיר זיך דערוואוסט פון איינעם פון אונזערע רבנים אז אויפ'ן ים מהוט זיך חשיך.

עס זענען געזונקען געוואָרען אזוי פיעל שיפען אז עס איז ניט געבליעבען קיין איין שיף מיט וועלכער מען זאל קע נען ברייגנען אתרוגים אין אמעריקא, ווער רעדט שוין וועגען שיפען צו פיהרען סגול דאטען עס איז פשוט ניט געבליעבען א זכר פון קיין שיפען. בלויז א דאנק דעם רב'ן איז געלונגען צו ברייגנען עטליכע אתרוגים אין שטאדט אריין אבער דאס איז נאר א דאנק זיין גרויסען כוח.

וואסזשע שמייכעלט איהר?

איהר מיינט אז איך טרייב לצנות! חלילה וחס, זאל מיך דער "וואס איך האב דיר דאס ענט ניט געוואשען" באהיטען און באשירימען, אט וועל איך אייך דער צעהלען די מעשה פון אנפאנג ביז צום סוף.

אייך איז דאך געווים באקאנט אז אונ זערע אתרוגים צושטעלער זענען די רבנים זיי זענען עס די הויפט אימפארטירער, פארשטעהט זיך ניט פון "לימענע לאנד" און אויך ניט פון ארץ ישראל, נאר פון ניויארק.

נון אז עס זענען אנגעקומען די ימים נוראים און באלד איז דא דער יום טוב סוכות אין וועלכען א איד קען ניט אויס קומען אהן אן אתרוג, האט איינער פון די רבנים ארויסגעשיקט זיין פלוגת'טע זיי זאל אויסקוקען די פאזיציעס און איינהאל דלען די סחורה.

אזוי שנעל ווי די רביצין זאל לעבען איז אבגעפאהרען האבען די אונטערפעער לער און אתרוגים הענדלער אנגעפאנגען צו קומען צום רבין טאפען דעם דופק, ווי האלט עס מיט אתרוגים? ווען קומען זיי אן און איבערהויפט מה, יקר?.

די ערשטע טעג האט דער רבי ניט גע האט קיין שום ידיעה פון זיין פלוגית, אירען שלאפען אבער ניט, עפעס א קליינינקייט אתרוגים אויף יום טוב, האט מען געגומען געהן צום רביז פריהער אלע טאג, דערנאך צוויי מאהל א טאג און וואס ווייטער, ווייטער איז מען געגאנגען אלע שעה חזיז אברופען איין'ן טעלעפאן, ביז מען האט זיך אוועקגעזעצט ביים רבין און צוגלייך מיט'ן רבין געוואַרט אויפ'ן בריעף טרעגער וועלכער האט באראפט ברייגנען א ידיעה פון דער רביצין.

און ראנקען דעם וואס לעבט אויביג וועלכער שפייזט א ווערימעל אונטער א שטיין, די רביצין האט זיך דערבארימט און האט צוגעשיקט א בריעף, דעם עולם איז מיט גרויס דרך ארץ און מיט שיינע דינע פנימער געזעסען האלב געשטאנען און געוואַרט ביז דער רבי וועט ארויס קומען צווייטען חדר וואו ער האט געלעזען דעם בריעף.

דער עולם איז אבער כמעט אהן לשון געבליעבען ווען דער רבי איז א בלייכער ארויס פון זיין חדר און האט אנגעזאגט די טרויעריגע בשורה, אז א שיף וועלכע האט געפיהרט אתרוגים נאך אמעריקא איז אונטערגעגאנגען.

דער רבי, אבער האט געזאגט אז מען טהאר די האפנונג ניט פארלירען מען דארף ווארטען און האפען, און ער צוזאמען מיט'ן גאנצען עולם האבען מתפלל געווען און געבעטען דעם בורא ברוך הו אז ער זאל ניט פארשטערען דעם יום טוב און ניט לא זען טאראנטא אהן אתרוגים.

פון יענעם טאג אן האבען רעגעלמע סיג געהאלטען אין אנקומען בריעף פון דער רביצין פריהער איינער א טאג און דערנאך צוויי א טאג, און דער רבי האט אנגעפאנגען ארויסצוגעבען בולעטינס צום עולם.

צוויי אתרוגים שיפען דערטרונקען.

נ ע כ ט ע ן: צוויי אייזגער נאר מיטאג איין שיף דערטרונקען, די אנדערע, האלב אונטערגעטונקט, אלע אתרוגים פאר נעצט און פסול געווארען.

שפעטער מיט א טאג.

ה י י נ ט: א פרישע באריכט פון דער רביצין דריי אתרוגים שיפען ארויס און דערטרונקען געווארען ביים סאמע ברעג.

שפעטער מיט צוויי טעג.

ח י י נ ט: די רביצין באריכטעט אפיציעל אז פון האלב אפיציעלע קוועלען האט זי זיך דערוואוסט אז קיין אתרוגים וועט מען אין נאנצען ניט באקומען

שפעטער מיט צוויי טעג.

ס פ ע צ י ע ל: די רביצין מעל־דעט אז עס וועט איהר מעגליך געלינגען צו באקומען איינעם אדער צוויי אתרוגים.

דער עולם האט געלעזען די ידיעות און איז געבליבען פארגאפט, געקלאגט און געוויינט, אנדערע זענען געגאנגען צום רבין קויפען דעם זכות אקוק צו טהון כאטש אויפ'ן אתרוג וועלכען די רביצין וועט ברייגנען.

עס זענען ניט געווען קיין אויסזיכ־טען אויף אתרוגים בלויז ווען אנדערע צוויי רבנים האבען ארויסגעשיקט א ספעציע לען שליח צו קויפען אתרוגים ניט וועלען דיג זיך פארלאזען אויף דער רביצין, האט דער רבי ארויסגעגעבען א נייעם בולעטין אז:

די רביצין איז אויסגעפאהרען אהיים און פיהרט מיט זיך פופציג אתרוגים.

האט דער עולם זיך אביסעל באר־היגט און אבגעגאפט דעם אטהעם.

לצים יאקאבי זאגען אפילו אז דער רבי האט דא חלילה געוואלט מאכען א "מאנאפאל!" אום ער זאל קענען מאכען נאך עטליכע דאלאר, אבער ווער הערט עס וואס לצים זאגען, אנשי שלומנו ווייסען אז פריהער זי און דערנאך זיין כוח האט משפיע געווען טאראנטא זאל חלילה ניט בלייבען אהן אתרוגים אויף יום טוב, וואס־רים אזוי פיעל אתרוגים שיפען זענען דאך אונטערגעגאנגען.

יעצט קאלעגע פארשטעהט איהר שוין דעם חשק וואס טהוט זיך אויפ'ן וואסער ר"ל, און בין איך ניט געערעכט ווען איך זאג אז עס איז שוין אן עק א סוף, ווארים אז עס וועלען ניט זיין קיין שיפען וועט ניט זיין קיין כלי זין, און אז עס וועט ניט זיין קיין כלי זין וועלען ניט זיין קיין תכסיסי מלחמה. און אז דאס וועט ניט זיין מיט וואס זשע וועט מען זיך שלאגען?

אבער דאס איז נאך נאר נישט קאלע נע. א פיעל גרעסערע און שרעקליכערע גע פאהר דראהעט אונז טאראנטאר אידען. א נעפאהר וועלכע קען זיך זעהר שלעכט אפ רופען אויפ'ן קומענדען דור.

די סכנה איז אט וועלכע.

ווען די רביצין האט געפיהרט די אתרוגים האבען זיך אפגעבראכען אלע פאר־טומ'ס.

נו וואס זשע קוקט איהר אויף מיר ווי א האהן אין "בני אדם"?

וואס זאגט איהר, איהר ווייסט ניט וועלכע סכנה אין דעם שטעהט?

מענש! וואס טהוט זיך מיט אייך אויף וועלכען עולם געפינט איהר זיך, נאט איז מיט אייך, דער לעבעדיגער, וואס ווע לען טהון די מעוברת'ע פון שטארט?

איהר פארשטעהט קאלעגע אז עס איז באשערט אז אונגליק, און נאך אזא אומ גליק דרעצו.

איהר ווייסט וואס איך וואלט אייך געזאגט!

אזוי ווי איהר זענט דאך עפעס א רעדאקטאר פון דער איינציגער אידישער צייטונג אין שטארט זאלט איהר זעהען מא כען אן אפיעל צום עולם מען זאל פארוו פען אן אסיפה פון גאנץ שטארט און מען זאל זיך מישב זיין וואס צו טהון, ווי זאגט איהר טויזענד קעפ איז ניט איין קאפ, אפשר וועט אימיצער אויסטראכטען א גליי כע זאך וואס צו טהון.

זאגט נאר וואס האב איך אייך גע־וואלט פרעגען, האט מען מאקע אין אונ זערע צוויי גרעסטע שוהלען ניט געקענט געפינען קיין פלעצער צו באזעצען די עט־ליכע אידישע סאלראטען וועלכע זענען פון קעמפ בארדען געקומען אין שטארט אויף יום טוב, און זיי האבען ווי בעטלער נעמוזט שטעהן ביי די טיהרען?

איהר ווייסט ניט.

איך ווייס אויך ניט, איך האב אבער געוועהען אז פאר דריי און פינף דאלארדי נע האט מען ארייגגעטראגען וויבע געבע שפייזען, האט זיי דאך הנאה געטהאן וואס, ענגלאנדס בלאקאדע האט א ווי־קונג.

דער פאטריאטיזם פון די דייטשע סאל־דאטען איז שטארק געפאלען. דער גלוי בען אין זייע, וואס האט געהערשט אין דער ארמיי אין יאהר 1915 איז איצט אב געשוואכט. פריהער האט איהר געהערט: „רוסלאנד איז קאפוט" און איצט הערט איהר: דייטשלאנד איז קאפוט.

אין מיין לאנד זיינען פארגעקומען איינינע פעלע פון זעלבסמארד וועלכע דייטשע סאלדאטען זיינען בענאנגען. פיעלע פון די וואך סאלדאטען אין דיא אמען. ווכצעהן יעהרינע בחורים ווע־ען גענומען פאר פערשיעדענע ארבייד־טען און ווערען אויף נעאיבס פאר ריינגסס־צוועקען. מיט א־יאהר שפעטער זעלען זיי געשיקט ווערען צו זייערע רע־ימענטען.

דריי מאהל בין איך פערבייגעגאנגע־ען די שטארט מינכען און האב ערגעץ ניט געוועהען קיינע רעזערוו סאלדאטען, ווי איך זעה אצינד אין פראנקרייך. די אנאוואיען אונזערע רעדען מיט פארא־מונג וועגען קייזער. זיי העלפען אונזע־רע מיטאלאנד קארטען און קארפאטען און רעדען צו צו אנטליפען נאך דער שווייץ.

ווי די דייטשע סאלדאטען האבען אונז דערצעהלט, און לעצטען ווינטער גע מאכט געווארען א פערזוך צו טויזדטען קייזער ווילהעלם אויף זיינעם א בעזוך אין מינכען.

עס איז דא א סך צו שרייבען וועגען די באדארישע דייטשען, אבער ניט איצט איז די צייט.

איליא פערעסלאווצעוו.

דאס זאלץ היינט אין פארלאנג

Windsor Table Salt
Made in Canada
THE CANADIAN SALT CO. LIMITED 220

אנטלאפענער רוסישער מאלואט דערצעהלט וואס עס טהוט זיך אין דייטשלאנד

פאלענדעם איז א בריעף פון ארר סישען סאלדאט וואס אין אנטלאפען פון דייטשלאנד און געפינט זיך איצט אין פראנקרייך. מיר נעהמען איהם פון דער רוסישער צייטונג ריעטש:

"נאט זיי דאנק, מיר איז געלינגען זיך ארויסצורייסען פון דער דייטשער גע פאנגענשאפט און איך געפין זיך איצט אין א האספיטאל אין פראנקרייך, אין דער שטאדט ברעסט. איך בין אנטלאפען פון די ווילדע דייטשען דורך דער שווייי־צארישער גרענעץ. קומענדיג צו דער גרעניץ ביינאכט האב איך זיך ארונטער געגליטשט פון א שטיין און געקראגען א שטארקען קלאפ פון וועלכען איך האב פערלאָרען מיין בעוואוסטזיין פאר אייניי־גע מינוטען. ווען איך בין צו זיך געקו־מען האב איך דערפיהלט א שטארקען שמערץ אין מיין לינקער האנד. איך האב זיך צוגעקראָכען אין איין, איצט פיהל איך זיך בעסער, אבער עס פלאגט מיר א שווערע בענקשאפט צו מיין היימלאנד ווען מען וועט אונז אָבגשיקען אהיים, מיר זיינען 100 אנטלאָפענע, ווייסען מיר ניט, מיר וואָלטען וועלען וואס שנעלער זיין אין אונזער היימלאנד און העלפען געגען דעם ווילדען שונא.

אבער נאך איידער איך קען צוריקקעה רען וויל איך איבערגעבען וואס איך ווייס וועגען די דייטשען. פאר די צוויי יאהר און דריי מאנאטען, וואס איך האב דאָרטען פערבראכט אלס געפאנגענער, האב איך זיך געגוג אָנגעזעהען און אנגע־הערט און איך בין אומשטאנדע צו גע־בען אייך א קלאָהר בילד וואס עס קומט פאר אין לאנד פון שונא.

אין דייטשלאנד הערשט הונגער. ווייס ברויט איז איבערהויפט ניט צו בע קומען און דאס איינציגע ברויט וואס ווערט ארויסגעגעבען, איז האלב מעהל און האלב קארטאפעל, אונטערוועש און שיף ווערען פערקויפט נור דורך א ספע ציעלע ערלויבניש. פלייש און אנדערע ארטיקלען זיינען אויך וועניג און דיא פרייזען זיינען אזוי הויך אז די גרויסע מאסען קענען זיי ניט האבען.

איך האב געארבייט אויף א דייטשען פארם אין פריהלינג פון 1916 דריי מא־אטען, און אין פריהלינג פון 1917 10 טעג, און איך האב געזעהען ווי די פאר־מערס בעהאלטען מעהל און קארטאפעל, ווייל יעדע וואך קומען זשאנדארמען און מאכען אן אונטערזוכונג. ווען זיי גע פינען אויל דאס בעהאלטענע אזוי ווערט דער פארמער בעשטראפט מיט געלד אדער געפאנגענשאפט. קוילען אן עוף אהן א בעזונדער ערלויבניש איז פערבאָטען.

ווען א בחמה, א חזיר אדער א פערד פערט מוז דער פארמער גלייך מעלדען דעם ווישנדארם. די נבלה ווערט אוועק :נומען און דאס פלייש ווערט פערקויפט גו דער בעפעלקערונג. דאס פלייש ווערט געגעסען מיט אפעטיט. איך אליין האב עס אויך געגעסען.

די איינוואהנער ליידען פיעל פון מאנגעל אין ארבייטער הענד. פרויען, קינ דער און אלטע מענער זיינען די איינציי־גע ארבייטער אין לאנד. מערהר פאר אלע־מען ליידען די שטארטישע בעפעלקערונג זיי געהען ארום מאסענווייז איבער דיא דערפער און בעטען מען זאל זיי פערקויי פען שפייז. אויך די סאלדאטען פון די שטארטישע גארניזאנען קומען דיא דערפער נאך שפייז. זיי האבען אבער קיין חשק ניט צו צעהלען, כאטש געלד האבען זיי.

די דייטשקע פון מיין פארם האט זיך תמיד ענטזאגט צו פערקויפען עמוזאס צו א סאלדאט.

די שטארטישע קינדער זיינען פער־טהיילט אין די דערפער און א טהייל זיי נען געשיקט געווארען קיין האלאנד. עס ווערט בעהויפטעט אז זיי ענגלישע רעגיע רונג האט צוליעב דעם פראטעסטירט צו דער האלענדרישער רעגיערונג. אין אונ־זער לאנד האט מען פערשפרייט א מעלד רונג אז די ענגלענדער זיינען אזוי פער־דארבען און גרויזאם אז זיי ווילען טוי־טען די דייטשע קינדער.

די געפאנגענע האבען זיך איינינע מאהל געווענדעט מיט א ביטע מען זאל זיי געבען מעהר שפייז. דער קאמאנדיר אליין איז געקומען און האט ערקלערט אז די בעפעלקערונג האט אויך ניט מעהר צו עסען און אז שולדיג אין דעם איז ענג־לאנד. זי לאזט ניט צו קיינע שפייז נאך דייטשלאנד.

ווי שטארק די געפאנגענע זיינען גע ווען אונצופריעדען מיט זייערע קארגע טע שטוהלען אויף וועלכע צאהלער זענען געווען.

איז דאס דער ברוך הבא וועלכען מא ראנטא האט געגעבען די אמעריקאנער און קענענדער אידישע סאלדאטען?

איהר זאגט איך פארשטעהר אויך דעם יום טוב מיט טרויעריגע זאכען.

האט קיין פאראיבער ניט, ווי זאגט א גלייך ווארט.

"מען רעדט אזוי לאנג ביז מען קומט צום טויט".

איך האב זיך טאקע אפשר אביסעל צופיעל פארערעדט, האט זשע מיר א פרעה ליכען איסרו חג, און האפענטליך אין ג כען זיך צו זעהען, פארגעסט ניט צו "וואס שען" דעם היפעל הושענה רבה, און פאר קוקט זיך ניט אויף קיין עראפליין.

פריי! רוסלאנד פריי!

זעהט די איינציגע אפיציעלע מואווינג פיקטשור פון דער רעוואלוציע

וועלכע האט פעראורזאכט דעם צוזאמענברוך פון די דאמאנאוס, און האט געגעבען רוסלאנד צום רוסישען פאלק.

זעהט די כאבושמא די מוטער פון דער רעוואליציע

וועלכע איז פערשיקט געווארען קיין סיביריא פון די דאמאנאוס פאר איהר רע פערזוכען צו בעפרייען רוסלאנד, און נאך 40 יאהר איז זי בעפרייט געווארען.

זעהט קערענסקי דעם העלד פון רוסלאנד אין נעשאנאל טהעאטער

טעראלי און עגנעס סטריט

דריי טעג אנפאנגענדיג מאנטאג דעם 8־טען אקטאבער מאט. און נאכט פרייזען 15 סענט 25 ס. און 35 סענט

היידרא שאפ

נייע צייטווייליגע קווארטיר

282 יאנג סטריט

(געגענאיבער ווילטאן עוו.)

צייטווייליגע קווארטיר איז געגומען געווד רען און איז איצט ערעפענט געווארען צום גע־ברויך פון די בירגער וואו זיי זעלען קענען איינ־קאהלען זייערע חיבות און ארויסנעהמען קאנ־טראקטען, קויפען לאמפען און אנדערע זאכען איף דעם איבערשטען אדרעס.

איער ארדער וועט זיין זעהר ווילקאמען קומט אונז זעהען

Toronto Hydro Shop

282 Yonge, Phone Adel. 2120.

Branch: Gerrard & Carlaw Phone Ger. 761

„די ליפטאפ"

(אטענטירט)

פערלאנגט פארלעסליכע פרויען צו „קענוועסען" און נעהמען ארדערס אויף די בעסטע קארסעטען אין קע־נעדע וואס ווערען געמאכט פון שניי־דערס. ווערט געגעבען א גוטע קאמישאן. קומט פערזענליך אדער שרייבט נאר איינצעלהייטען

BIAS CORSETS, Ltd.

41 בריטיין סטריט, טאראנטא.

פערד

יוניאן סטאס יארד

פון טאראנטא לימיטעד

דער גרעסטער סטאק מארקעט פון לעבעדיגע בהמות איז קענעדע.

קאפיטאל $1,500,000. צוויי הונ־דערט אקער לאנד. דאנדעס סטריט קארס ביז קויעל סטריט, וועסט טארנ־טא. אקשען סיילס יעדען מיטוואך, פריזואט סיילס יעדען טאג.

W. H. SMITH

Manager Horse Department
Union Stock Yards of Toronto Limited

לשנה טובה תכתבו

די בעקאנטע פריינד

בערנשטיין פינקעלבערג און אסטראווסקי

ווינשען אלע זייערע קאסטימער בפרט און אלע אידען בכלל א גליקליכען נייעם יאהר. אין אויב איהר ווילט האבען איין עונג יום טוב געדענקט דאס די

סט. אורבייז ליקער סטאר

איז די איינציגע וואו איהר קענט בעקומען די ראיעלסטע סחורה ביליגער ווי איבעראל און פראמפט דעליווערי.

מיר לאזען ווייסען איינינע פרייזזאכ. און פאר דאס איבריגע שיקט נאר אונזער פרייז ליסט.

	3 באט.	6 באט.	12 באט.
קארבים מאדושעסטיק ראי	$2.25	$4.50	$8.50
" ספעשעל סעלעקטעט	$3.00	5.50	10.00
ספעשעל ריי 5 יאהר	$2.25	$4.50	$8.50
ברענדיס 3 סטאר	$3.50	$6.75	13.00
" סעאלאף פראנסע	$4.00	$7.75	15.00

אן דראפט	נא. 1	נא. 2	נא. 3
ספיריט פער גאלאן	$7.50	$7.00	$6.50
משערי ברענדי	$5.00		$4.50
קאניאק ברענדי	$5.00	$6.00	$7.00

ביער פאר טאראנטא

1 קיים 24 באטעלס אקיעפס	$3.60
1 באריל ביער אקיעפס	$2.50

לכבוד יום טוב שיקען מיר אלעס בעצאהלט עקספרעס ביז אין הויז.

אדרעסירט

ST. URBAIN LIQUR STORE
51 VITRE ST. WEST, MONTREAL